

Hastane

Doç. Dr. Kemalettin AYDIN

İnfeksiyonları

Başvuru anında inkubasyon döneminde olmayan, hastalar hastaneye başvurduktan sonra gelişen veya hastanede gelişmesine rağmen bazen taburcu olduktan sonra ortaya çıkabilen enfeksiyonları hastane enfeksiyonları olarak tanımlamaktayız. Çağımızın en önemli sorunlarından biri haline gelen hastane enfeksiyonları; hastanede kalış süresini uzatmakta, tedavi maliyetini artırmakta, ölüm oranını yükseltmekte ve ayrıca her gün daha da artan oranlarda karşımıza çıkmaktadır. Hastane enfeksiyonları daha dirençli mikroorganizmalarla oluştuğundan, tedavisi güç ve pahalı olduğundan, komplike tanı yöntemleri gerektiren enfeksiyonlar olduğundan son günlerin önemli konusu haline gelmiştir. Hatta son günlerde yazılı ve görsel medyada eski bir Türkiye Cumhuriyeti Bakanının ölümüne neden olduğundan bakan öldüren hastalık olarak daha da çok dikkati çekmiştir. Bu konu yıllardır sağlık çalışanı olan bizlerin ve siz sayın eczacı

meslektaşlarımızın dikkatinden hiç düşmemiştir ve sosyal olarak daha yenilerde toplumun dikkatini çekmiştir. Hastane enfeksiyonu dendiğinde bunun hastanelerin bilerek ve isteyerek neden olduğu hastalıklar olarak düşünmemek gerekir. Son yıllarda üzerinde daha çok durulması özellikle, organ ve doku nakillerinin daha çok yapılması, bağışıklığı düşük hastaların daha uzun süre yaşatılmaya çalışılması, komplike ameliyatların daha çok yapılması, kanser hastalarının hastanelerde daha uzun süre yatırılarak tedavi edilmesi gibi nedenlerle bu grup hastalarda daha fazla enfeksiyon gelişmesi görülebilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre hastanede yatarak tedavi gören yaklaşık her 10 hastanın birinde hastane enfeksiyonu gelişmektedir. Bu oran hastanenin büyüklüğü, çalışan insan sayısı, o hastanede yatan hastaların hastalıklarının ciddiyeti ve hastanede yatış sürelerinin uzunluğu ile bir paralellik göstermektedir. Bunlar ne kadar fazla ise o hastanede hastane

enfeksiyonu gelişme riski o kadar yüksektir. Bir diğer nokta da; bir hastanede ne kadar fazla antibiyotik kullanılıyor ve bu antibiyotiklerde ne kadar kural dışı kullanılıyorsa o hastanede o kadar fazla hastane enfeksiyonu gelişmektedir. Ülkemizde çok farklı hastanelerde yapılan çalışmalarda %3-14 oranlarında hastane enfeksiyonu geliştiği ortaya konulmuştur. Bölge hastanemiz olan KTÜ Tıp Fakültesi hastanesinde bu oran %7 ler civarındadır. Hastane enfeksiyonları hastaların daha uzun süre hastanede yatmasına ve daha fazla maliyet ortaya çıkmasına neden olduğunu belirtmişim. Birçok çalışma hastane enfeksiyonu nedeni ile yatış süresinin ortalama 20 gün kadar uzadığını ve hasta başına maliyetin 1500-2000 dolar arttığını ortaya koymuştur.

Hastane enfeksiyonları endemik ve epidemik olabileceği gibi en sık olarak üreter sistemde, cerrahi yaralarda, bakteremi, alt solunum sisteminde,

kateterlerde, cilt yumuşak dokuda ve gastrointestinal sistemde karşımıza çıkmaktadır. Yıllar önce antibiyotik çağının başlangıcında gram pozitif mikroorganizmalar en fazla rastlanılan ajanlar iken daha sonraları bunların yerlerini gram negatif mikroorganizmalar almış olup, son yıllarda %55 gram negatifler, %40'lar gram pozitifler ve %3'ler de mantarlar tarafından oluşturulmaktadır. Bu infeksiyonların servislere göre dağılımı incelendiğinde yoğun bakım üniteleri hastane infeksiyonlarının en sık görüldüğü ünitelerdir. En önemli patojenler; Stafilokoklar, E.coli, Enterobacter spp, Klebsiella spp, Pseudomonas spp, Enterokoklardır.

RİSK FAKTÖRLERİ

- Mikrobiyal Faktörler:
 - Artmış antibiyotik kullanımı:
 - Flora değişikliği,
 - dirençli patojenler
 - İnvaziv girişimler
- Konakçı Faktörleri:
 - Yaş
 - İmmünyosupresyonun varlığı
 - Travma-Yanık
- Çevresel Faktörler:
 - Cerrahi(tip, süre)
 - Kateterizasyon (damar, idrar)
 - İnvaziv diagnostik girişimler

HASTANE İNFEKSİYONLARININ ÖNLENMESİ

Hastane infeksiyonlarının tamamen önlenmesi mümkün görülmemekle birlikte önemli oranda azaltılabileceği kesin olan bir gerçektir. Bunun için her hastanenin kendi sürveyans çalışmalarını yaparak infeksiyon kategorilerinin tanımlanması, sistematik veri toplanması, verilerin tablolaştırılması, verilerin analizi ve yorumu, elde edilen bulguların gereken grup ve kişilere rapor edilmesi için gerekli çalışmaları yapmalıdır. Bunun içinde; hastanelerde infeksiyon kontrol komitesi, antibiyotik kontrol komitesi, antibiyotik kullanımının

ve hastane infeksiyonlarının izlenmesi, düzenli sürveyans çalışması yapılması, klinik mikrobiyoloji laboratuvarının düzenli hizmet vermesi alt yapılarını hazırlamalıdır. Bu komitelerin içinde mutlaka bir infeksiyon hastalıkları uzmanı, bir eczacı ve bir klinik farmakoloji uzmanı bulunmalıdır. Bu uzmanlardan oluşan komitelerin tüm uyarıları dikkatle ele alınmalı ve uygulamaya konulmalıdır. Bu komitelerin en önemli uyarılarından biri olan uygun antibiyotik kullanımı arzuları yıllardır çeşitli nedenlerle ihmal edilmesine rağmen 2003 bütçe uygulama talimatı ile resmileştirilmiş olup sayılamayacak kadar sayıda katkısı olduğu ortaya konmuştur. Bu uygulamaların yanında hastane infeksiyonlarını yarıya yakın oranda azalttığı ortaya konmuş olan el yıkamanın önemini hiçbir zaman ihmal etmemek gerekmektedir. Tüm personel ve hasta yakınları el yıkama gerekliliğine mutlaka uymalı ve suya sabuna en azından otuz saniye dokunmalıdır diyoruz. Ayrıca; çevre temizliği, tuvalet hijyeni ve eğitimi, izolasyon önlemleri, hasta bakım gereçlerinin temizlenmesi, uygun dezenfeksiyon ve sterilizasyon metodları, personel eğitimi, uygun metodlarla personelin katılımının sağlanması gibi önlemlerde hastane infeksiyonlarının azalmasına katkı sağlayacaktır.

Yüzeli yıl önce Ignaz Philipp Semmelweis tarafından hastane infeksiyonlarının önlenmesine yönelik ortaya koyduğu kurallar halen geçerliliğini sürdürmektedir. Biz bugünün nesline bu kuralları daha da geliştirerek ve daha çok uygulayarak tedavi etmeye çalıştığımız hastalarımızı hastane infeksiyonlarından koruyarak; hastalarımıza sağlık, hasta sahiplerine huzur ve ülkemizin kıt kaynaklarına olumlu katkı sağlama şansımızı tüm sağlık çalışanları ve hasta sahipleri olarak iyi kullanmalıyız. Bunun içinde

eğitim gibi ana unsurun her olanağından yararlanmanın yollarını aramalıyız. Çünkü sözün özü olarak hastane infeksiyonlarını el yıkayarak yarıya yakın oranda engelleyebiliriz gerçeği söz konusu.